

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 29/2013 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (eläinten terveys)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 14 päivänä kesäkuuta 2013 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (eläinten terveys) (U 37/2013 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Kajsa Hakulin, maa- ja metsätalousministeriö
- johtaja Taina Aaltonen, Elintarviketurvallisuusvirasto
- eläinlääkäri Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Tulli
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio ehdottaa kattavaa eläinten terveyttä koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta, jolla korvattaisiin nykyisin voimassa olevat säännökset.

Ehdotetun asetuksen sisältö vastaa pääsääntöisesti nykyisten yksittäisten säädösten sisältöä, joskin niissä olevat eroavaisuudet on pyritty poistamaan harmonisoimalla kokonaisuus yhtenäiseksi. Sen lisäksi eri osapuolten vastuut ja velvollisuudet on selkeytetty. Ehdotukseen on sisällytetty joitakin uusia säännöksiä, joita kuvataan tarkemmin jäljempänä.

Ehdotukseen sisältyy useita säännöksiä, jotka koskevat delegoitujen säädösten ja täytäntöönpanosäädösten antamista koskevan toimivallan siirtoa komissiolle. Delegoituja säädöksiä koskeva toimivalta annettaisiin määräämättömäksi ajaksi lukuun ottamatta asetuksen IV osan III osastossa säädettäviä valtuuksia, jotka olisivat voimassa viisi vuotta. Nämä valtuudet koskisivat sellaisia eläinlajeja, joita koskevat vaatimukset jäävät ehdotetun asetuksen mukaan kokonaan alemmanasteisen sääntelyn varaan.

Ehdotuksella kumottaisiin yhteensä 28 neuvoston direktiiviä, 6 neuvoston päätöstä, kaksi

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta ja yksi neuvoston asetus.

Ehdotus on osa lakipakettia, joka sisältää myös virallista valvontaa, kasvien terveyttä ja kasvien lisäysaineistoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi tehtävät laajat tarkistukset.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto kannattaa komission ehdotusta. On tärkeää, että tarttuvien eläintautien vastustamisesta säädetään selkeästi ja että kaikissa jäsenvaltioissa ohjataan siihen riittävästi resursseja. Nykyisen pirstaleisen ja osittain vanhentuneen lainsäädännön kokoaminen yhtenäiseksi paketiksi ja keskeisten säädösten siirtäminen direktiiveistä asetukseen edesauttaa säädösten noudattamista kaikissa jäsenvaltioissa.

Alempiasteisilla säädöksillä tulee huolehtia siitä, etteivät tautiriskit lisäänty varsinkaan eläinten siirtojen yhteydessä. Tämä liittyy erityisesti luonnonvaraisten eläinten siirtoihin, joiden osalta toimivalta siirtyy Euroopan unionille. Salmonellan varalta myönnetty lisätakeet tulee voida säilyttää. Samoin tulee huolehtia siitä, ettei toimijoihin ja viranomaisiin kohdistuva hallinnollinen taakka lisäänty.

Pitopaikka- ja kuljettajarekisterin tietojen saatavilla olon osalta olisi otettava huomioon yksityisyydensuojan ja tietosuojan turvaaminen.

Ehdotukseen liittyy useita toimivallan siirtoa komissiolle (delegoidut säädökset, täytäntöönpanosäädökset) koskevia säännöksiä. Valtioneuvosto katsoo, että toimivallan siirtoa koskevien valtuussäännösten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia sekä ajallisesti rajattuja.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Komission ehdotus sisältää uuden eläinten terveyttä koskevan kattavan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen. Ehdotuksella kootaan yhteen eläinten terveyttä koskevat EU-tason säännökset nykyisestä 37 eri säädöksestä. Samalla yhtenäistetään ja selkeytetään näitä säännöksiä. Niiden sisältö säilyy kuitenkin pääosin ennallaan. Valiokunta toteaa, että ehdotus on osa suurta lakipakettia, joka sisältää myös virallista valvontaa, kasvien terveyttä ja kasvien lisäysaineistoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi tehtävät laajat tarkistukset.

Voimassa oleva eläinterveyttä koskeva lainsäädäntö koostuu yhtäältä eläintautien torjuntaa, eläinten tunnistamista ja pitopaikkojen rekisteröintiä koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä toisaalta jäsenvaltioiden välistä kauppaa ja EU:n alueelle tuontia kokevista vaatimuksista, joiden osalta yksittäisillä jäsenvaltiolla ei ole liikkumavaraa.

Valiokunta pitää esitystä valtioneuvoston kannan mukaisesti pääosin asianmukaisena. On tärkeää, että tarttuvien eläintautien torjuntaan ohjataan kaikissa jäsenvaltioissa riittävästi resurs-

seja. Nykyisen pirstaleisen ja osittain varsin vanhentuneen lainsäädännön kokoaminen yhtenäiseksi paketiksi ja keskeisten säädösten siirtäminen direktiiveistä asetukseen voi edesauttaa säädösten noudattamisen paranemista jäsenvaltioissa. Erityisesti eläinten siirtojen ja eläinkauden yhteydessä on ehdottomasti huolehdittava siitä, etteivät tautiriskit lisäänty. Valiokunta korostaa toisaalta, että esimerkiksi BSE-taudin torjunta on Suomessa kallista verrattuna tämänhetkiseen riskiin. Valiokunta painottaakin riskien arvioinnin keskeistä merkitystä arvioitaessa tautiriskejä. Matalalla riskitasolla tulisi olla mahdollista hakea joustoa säännösten soveltamiseen, jos eläintauteja ei ole havaittu pitkään aikaan.

Valiokunta toteaa, että eläimiä koskevaa tautilistausta ei vielä sisälly asetusehdotukseen. Tämä vaikeuttaa ehdotuksen käytännön vaikutusten arviointia. Asetusehdotukseen sisältyvä virkatehtävien siirtomahdollisuus myös yksityisille eläinlääkäreille on periaatteessa kannatettava uudistus. Valiokunta korostaa, että tämä ei saa kuitenkaan lisätä tuottajien kustannuksia.

Valiokunta toteaa, että laboratoriovaatimusten liian yksityiskohtainen säätely on epätarkoituksenmukaista ja saattaa heikentää nykyistä laboratorioverkkoa. Laboratorioita koskevat bioturvallisuusvaatimukset tulee asian jatkovalmistelussa suhteuttaa taudinaiheuttajien ominaisuuksien mukaan (leviämisherkyys ja taudinaiheutuskyky ihmisille ja eläimille), eikä liian tiukkoja vaatimuksia tule asettaa vähemmän herkästi leviävien tai vähemmän vaarallisten mikrobian käsittelylle.

Asetusehdotuksella muutettaisiin ns. lisävaikuustautien perusteita siten, että jatkossa ei enää valvontaohjelman perusteella voitaisi myöntää jäsenmaalle tautikohtaisia lisävakuuksia, vaan lisävakuudet voisivat jatkossa koskea vain niitä tauteja, joista maa on kansallisin hävittämishojelmin tarkoitus pitää vapaana. Komission Suomelle myöntämät lisävakuudet tautien varalta perustuvat valtaosin maan tautivapauteen, mutta siipikarjan salmonellaa koskevat lisävakuudet perustuvat valvontaohjelmaan. Ehdotuksen perusteella ei vielä suoraan ilmene, millä tavoin salmonellaa koskevat lisävakuudet voidaan jatkossa säilyttää, kun niitä ei voitaisi enää tulevaisuudessa myöntää eläinten terveyttä koskevan asetuksen nojalla. Valiokunta pitää täysin välttämättömänä siipikarjan salmonellalisävakuuksien säilyttämisen varmistamista myös tulevaisuudessa.

Valiokunta toteaa, että eniten epäselvyyttä aiheuttaa tässä vaiheessa ehdotukseen sisältyvä varsin laaja toimivallan siirto komissiolle delegoitujen säädösten ja täytäntöönpanosäädösten kautta. Delegoituja säädöksiä koskeva toimivalta annettaisiin määräämättömäksi ajaksi lukuun ottamatta asetuksen IV osan III osastossa säädetäviä valtuuksia, jotka olisivat voimassa viisi vuotta. Nämä valtuudet koskisivat sellaisia eläinlajeja, joita koskevat vaatimukset jäävät ehdotetun asetuksen mukaan kokonaan alemmanasteisen sääntelyn varaan. Valiokunta katsoo, että delegointien ja täytäntöönpanosäännös-

ten käytännön vaikutuksista pitää saada pikaisesti lisäselvitystä, jotta niitä voidaan arvioida. Valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin, että toimivallan siirtoa koskevien valtuussäännösten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia sekä ajallisesti rajattuja.

Valiokunta pitää lopuksi erityisen tärkeänä varmistaa, ettei elinkeinoharjoittajiin kohdistuva hallinnollinen taakka uudistuksen yhteydessä lisäännä vaan vähenee ja että elinkeinoharjoittajien yksityisyydensuoja ja tietosuoja tulee turvatuksi. Toimijoiden eläintautien ilmoittamisvelvollisuuden laajeneminen koskemaan kaikkia ilmoitettavia tauteja esimerkiksi lisäisi tuottajien hallinnollista taakkaa entisestään. Kaavamaisen ilmoittamisvelvollisuuden sijaan tarvitaan joustavuutta ja muiden tautiseurantamahdollisuuksien hyödyntämistä. Myös asetusehdotukseen sisältyvä eläinterveyskäyntivaatimus lisäisi kotieläintuottajien hallinnollista taakkaa. Suomessa tämä saattaisi vaikuttaa maaseudun kehittämisohjelman eläinten hyvinvointikorvauksen perusehtoihin. Valiokunta pitää välttämättömänä Suomen jo hakemaa siirtymäaikaa seuraavaan ohjelmakauteen vuoteen 2020 asti perusteena eläinten hyvinvointikorvaukset. Valiokunta korostaa, että säädösuudistuksen yhteydessä tulee ylipäätään etsiä aktiivisesti keinoja, joilla elinkeinoharjoittajien hallinnollista taakkaa voidaan keventää.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen erityisesti eläinten terveyttä koskevan valvonnan riskiperusteisuutta sekä kansallista joustavuutta tilanteissa, joissa eläintautien vastustamistyössä on saavutettu alhainen eläintautien riskitaso.

MmVL 29/2013 vp — U 37/2013 vp

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Reijo Hongisto /ps
vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Anne Kalmari /kesk
jäs.	Heikki Autto /kok	Kari Rajamäki /sd
	Thomas Blomqvist /r	Janne Sankelo /kok
	Markku Eestilä /kok	Katja Taimela /sd
	Satu Haapanen /vihr	Tytti Tuppurainen /sd.
	Lasse Hautala /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.